

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28, p. 429-444

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12694>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ –
Yrd. Doç. Dr. Servet ATİK

This article was checked by iThenticate.

EVLİLİK DOYUMUNUN EVLENME BİÇİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI*

Rüstem Göktürk HAYLI** - Emine DURMUŞ*** - Ali KIŞ****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yapılan ve evli bireylerin evlilik doyumunun araştırıldığı tezlerin inceleyerek evlenme biçimine ilişkin bulguları meta-analiz yöntemi ile sentezlemek; bunun sonucunda evlilik doyumu ile evlenme biçimi arasındaki farkın büyüklüğü ve yönünü ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla yükseköğretim kurulu başkanlığı ulusal tez merkezi veri tabanından evlilik doyumunu konu alan 64 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden evlenme biçimi değişkenlerine ilişkin ve kodlama protokolüne uygun veriler içeren 13 tez, araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini toplam 2845 kişi oluşturmaktadır. Evlilik doyumunun evlenme biçimine göre etki büyüklüğü, alan yazında Cohen d olarak bilinen Standardize Ortalamalar Farkı (SOF) analiz yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Analiz sürecinde hem sabit etkiler hem de rastgele etkiler modelleri için değerler hesaplanmıştır. Meta-analize dahil edilen çalışmalarda yayın yanlılığı olup olmadığını belirleyebilmek için huni grafiği, Orwin’in Güvenli N Sayısı, Egger’in Regresyon Testi ve Duval ve Tweedie’nin Kırp ve Doldur yöntemi kullanılmıştır. Meta-analizde yayın yanlılığı olup olmadığını belirlemek için kullanılan yöntemler sonucunda araştırmada yayın yanlılığının olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre evlenme biçimi açısından hem sabit etkiler modeline hem de rastgele etkiler modeline göre flört ederek evlenenler lehine önemsiz düzeyde (SEM: $d=-0.72$ REM: $d=-0.19$) bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Homojenlik testi sonucuna göre, çalışmanın evlenme şekli ($Q=82,73$, $p=0.00$; $I^2= 85,49$) açısından heterojen olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar, ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik doyumu, eş, evlenme biçimi, meta-analiz.

* Bu çalışma 3-5 Kasım 2017 tarihleri arasında Antalya-Belek’te gerçekleştirilen 1. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumu (ISCER)’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör., İnönü Üniversitesi. El-mek: gokturk.hayli@inonu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi. El-mek: emine.durmus@inonu.edu.tr

**** Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi. El-mek: ali.kis@inonu.edu.tr

**INVESTIGATING THE MARITAL SATISFACTION IN TERMS OF
THE WAY OF MARRIAGE: A META-ANALYSIS STUDY****ABSTRACT**

The purpose of this research is to apply a meta-analysis to determine whether there is a difference in marital satisfaction according to the way of marriage. For this purpose, 64 thesis about the subject of marriage satisfaction was reached from the databases of National Thesis Center of the Council of Higher Education. Thirteen theses, which include the way of marriage variable, and data that correspond to the coding protocol were included in the meta-analysis. The sample of the study consisted of 2845 people. The effect size of marriage satisfaction by the way of marriage was determined by using the Standardized Mean Difference (SMD) analysis method known as Cohen's d in the literature. In the analysis process, values were calculated for both fixed effects and random effects models. As a result of Egger's Regression Test, Orwin's Fail-Safe N, Duval and Tweedie's Trim and Fill method and funnel graph, it was determined that there was no publication bias in the research. In the study, a negligible effect size in favour of people who married after flirting was found both the fixed effects model and random effects models (Fixed: $d = -0.72$ Random: $d = -0.19$) and the study was heterogeneous ($Q=82,73$, $p=0.00$; $I^2= 85,49$). The findings of the research were discussed in the context of the relevant field and some suggestions were presented.

STRUCTURED ABSTRACT**Introduction**

There are a number of anticipations about the marriage relationship of people. A successful marriage has physical, social and emotional affinity; in marriages where close emotional support is provided, the individual feels that they are valuable, loved and respected (Çağ and Yıldırım, 2013). Couples with desirable characteristics for marriage have a happy marriage life and can continue their marriage for a long time. In other words marriage satisfaction (Güven and Aydemir-Sevim, 2007), which is a general evaluation about marriage, is affected positively. The long-term and healthy continuation of marriages depends on the satisfaction of marriage, which reveals the need of married individuals to examine marital satisfaction. Marriage satisfaction; during the marriage, satisfaction the spouses, from personal dimensions, the way of showing love, sexual satisfaction, communication style and environmental dimensions; equalization in the decision-making process, financial income, helping to solve problems and work, psychological satisfaction (Sokolsi and Hendrick, 1999). Along with many definitions of the concept of marriage satisfaction, there is no common definition accepted by all theories. It is possible to encounter many studies in the literature in Turkey, including investigating the factors affecting marital satisfaction levels of couples. As a result of these investigations, it has been found that the satisfaction that individuals receive from marriage is influenced by many factors. Among these factors, it is noteworthy that

Turkish Studies

the way of marriage is one of the basic variables that have an effect on marital satisfaction. However, in Turkey, marriage satisfaction has been examined in terms of the way of marriage and different results have been obtained. In some studies, the way of marriage was found to have a significant effect on marital satisfaction, while in others the way of marriage did not affect marital satisfaction. From this point of view, it can be said that it is not clear whether there is a significant effect of the way of marriage on marital satisfaction.

Purpose

When the literature in Turkey was examined, there was no meta-analysis study that examined marital satisfaction according to the way of marriage. In this context, in this research, the theses of married individuals about marriage satisfaction in Turkey are examined and the synthesis of the way of marriage findings by meta-analysis; as a result, it is aimed to investigate the magnitude and direction of the difference between marriage satisfaction and the way of marriage.

Method

The primary method used in this research is meta-analysis, which is a systematic way of synthesizing. The data of the study are composed of master and doctoral dissertations on marriage satisfaction in Turkey. These studies have been obtained from the databases of National Thesis Center of the Council of Higher Education. The words "marriage satisfaction" are used as keywords to reach related theses. These surveys were screened between April-May 2017, and 13 research meta-analyses were included. The sample consisted of 2845 individuals. The type of effect size used in this meta-analysis study is the Standardized Mean Difference (SMD). In order to calculate the SMD and to identify possible moderator variables, the sample size, p values, mean and standard deviation values were calculated to calculate the effect size from each thesis. Comprehensive Meta-Analysis (CMA) 2.0 program was used to calculate the effect sizes of the studies included in the meta-analysis. In the analysis process, values were calculated for both fixed effects and random effects models (Borenstein, Hedges, Higgins and Rothstein, 2009: 63). Q and I² statistics were used to determine heterogeneity. Meta-analytic process have been tested with the Duval and Tweedie's Trim and Fill method, Egger's Regression Test, Orwin's Fail-Safe N number and funnel graph to determine if there was any publication bias.

Results

Orwin's Fail-Safe N Number, Egger's Regression Test and Duval and Tweedie's Trim-Fill method was used to determine if there was bias in the meta-analysis were found to have no bias in the study. According to the fixed effects model, marital satisfaction was found to be statistically significant ($p < .05$) for married after flirting $-0,17$ (CI $-0,26$; $-0,08$). This result is insignificant according to Cohen (1988) and Thalheimer and Cook (2002). As a result of the homogeneity tests (Q and I²) applied, there was almost a high degree of heterogeneity among the investigations; (85.49%) therefore, joining was continued investigate with random effects model. A statistically significant effect size of $-0,19$ (CI $-0,44$; $0,07$) was found in favor of married after flirting in the random effects model ($p < .05$).

Turkish Studies

This result is also insignificant according to Cohen (1988). According to Thalheimer and Cook (2002), it also indicates an insignificant effect. When these results are evaluated as a whole, it can be said that marital satisfaction is in favor of married after flirting people according to the way of marriage, but this difference is negligible.

Conclusion and Recommendations

A similar study can be done with a focus on research conducted in this field worldwide. A similar meta-analysis can be done by adding moderators to the research. Other variables may be given priority instead of the way of marriage in future researches on marital satisfaction. In the following years, this meta-analysis study can be repeated with the addition of new study findings, and the effect of the way of marriage on marriage satisfaction can be tracked and the comparison of the effect size increase or decrease can be made. The effect of family-related independent variables such as marriage age, marriage age, and number of children on marital satisfaction can be examined in future meta-analysis researches. Psychological counselors and family therapists working with married individuals may be able to consider other characteristics of the clients instead of the way of marriage while working on the satisfaction of marriage taking into account the results obtained in this research.

Keywords: Marriage, partner, marital satisfaction, meta-analysis.

Giriş

İnsanların, birtakım gereksinimlerini gidermek amacıyla hayatını karşı cinsten başka bir insanla birliktelik kurarak devam ettirme ihtiyacı, insanlık tarihinin neredeyse ilk zamanlarında başlamış ve günümüze kadar süregelmiştir. Bireyin duyduğu bu ihtiyaç, doğduğu andan itibaren başlayan ve içinde yaşadığı topluma uyum süreci olan sosyalleşmenin (Kurttaş, 2017b) genç yetişkinlik dönemindeki adımlarından biridir. İnsanların bu ihtiyacı gidermeye yönelik kurduğu birliktelik, “evlilik” olarak adlandırılmaktadır. Basitçe ifade edilecek olursa evlilik, kadın ve erkeğin birlikte yaşamasını, bu şekilde yaşamalarına devam etmelerini düzenleyen (Villa ve Del Prette, 2013) ve bu bireylerin cinsel ve ekonomik anlamda birbirlerine bağımlı olmasını içeren ilişkileri kapsamaktadır (Levinger ve Huston, 1990). Bir başka tanıma göre evlilik, iki insan arasındaki yasal biçimde gerçekleştirilen duygusal, ekonomik ve sosyal bir sözleşmedir (Panganiban, 2007). Evlilik, aile bütünlüğünün sağlanmasında ve ailenin yapısının oluşmasında etkilidir (Yıldız ve Büyükşahin-Çevik, 2016). Evlilik, bireylerin sağlığına katkıda bulunan ve hayattan daha fazla tatmin olmalarını sağlayan bir kurumdur (Zhang ve Hayward, 2006). Buradan hareketle evliliğin, bireylerin yaşam doyumunu arttırmaya ve toplumun daha sağlıklı bir hale gelmesine yardımcı olduğu söylenebilir.

İnsanların evlilik ilişkisinden birtakım beklentileri olmaktadır. Garcia ve Tassara'ya (Akt. Yıldız ve Büyükşahin-Çevik, 2016) göre evlilik ilişkisinde eşlerin birbirinden birliktelik, anne ve baba olmanın getirdiği sorumluluklar, cinsel birliktelik, profesyonel başarı, ekonomik bağımsızlık gibi konularda beklentileri olmaktadır. Başarılı bir evlilikte fiziksel, sosyal ve duygusal yakınlık vardır; yakın duygusal desteğin olduğu evliliklerde ise bireyler kendilerinin değerli olduğunu, sevildiğini ve saygı duyulduğunu hissettirmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilik ilişkisinde bahsedilen bu özelliklere sahip olmayan bireyler evliliklerinde mutlu olmakta zorlanmakta ve evlilikler başarısız bir niteliğe bürünmektedir. Özellikle eş desteği ve karşılıklı güvenden yoksun; kişilerarası bilişsel çarpıtmalar yaşanan ilişkiler, evlilikte tükenmişliğe sebep olmaktadır (Pamuk ve

Durmuş, 2015). Ancak, evlilik için arzu edilen özelliklere sahip çiftler mutlu bir evlilik hayatına sahip olup evliliklerini uzun devam ettirebilmektedirler, başka bir deyişle evliliklerine ilişkin genel değerlendirmesi olan evlilik doyumları (Güven ve Aydemir-Sevim, 2007) olumlu yönde etkilenmektedir. Evliliklerin uzun süreli ve sağlıklı devamının evlilik doyumuna bağlı olması ise evli bireylerin evlilik doyumunu inceleme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Basitçe ifade edilecek olursa evlilik doyumu, evliliği daha iyi hale getirebilmek için evlilikteki mevcut özellikler ile beklentilerin çoğunun eşleştirilebilmesidir (Cox, 2006). Evlilik doyumu; evlilik süresince eşlerin, kişisel boyutlardan olan birbirlerine olan; sevgi gösterme şekli, cinsel tatmin, iletişim şekli ve çevresel boyutlardan olan; karar verme sürecinde eşit olmak, maddi gelir, iş ve problemleri çözme konusunda yardımlaşma gibi konularla ilgili psikolojik doyumdur (Sokolsi ve Hendrick, 1999). Evlilik doyumu kavramının birçok tanımı olmakla birlikte bütün kuramlar tarafından kabul edilen ortak bir tanımı yoktur.

Aile ve evlilik yaşamı konuları içerisinde yer alan evlilik doyumu ile ilgili kuramsal çalışmaların yanında, alan yazında çiftlerin evlilik doyumu düzeylerini etkileyen faktörlerin araştırılmasını içeren nitel veya nicel yöntemle yapılmış birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu araştırmaların sonucunda, bireylerin evlilik yaşamından aldığı doyumun hem kendi hem de evliliklerinin ve eşlerinin özellikleri olmak üzere birçok faktörden etkilendiği bulunmuştur. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında bu faktörlerden bazılarının cinsiyet (Cingisiz, 2010; Çağ, 2011; Çelik, 2006; Demir, 2014; Fowers, 1991; Greeff ve Malherbe, 2001; Güleç, 2014; Jose ve Alfons, 2007; Levenson, Carstensen ve Gottman, 1993; Yıldız ve Büyükşahin-Çevik, 2016); eğitim düzeyi (Anar, 2011; Çağ ve Yıldırım, 2013; Kervancıoğlu, 2016; Yıldız ve Büyükşahin-Çevik, 2016); cinsiyet rolü (Anar, 2011; Bollman, Schumm, Jurich ve Yoon, 1997; Çınar, 2008; Juni ve Grimm, 1994); yaş (Çelik, 2006; Demir, 2014; Dursun, 2016; Güleç, 2014; Kervancıoğlu, 2016; Levenson, Carstensen ve Gottman, 1993); cinsel doyum (Litzinger ve Gordon, 2005; Morokoff ve Gilliland, 1993; Trudel, 2002; Youn, 2009); evlilik süresi (Demir, 2014; Erden, 2016; Güleç, 2014; Kaplan, 2016; Karney ve Bradbury, 1997; Kervancıoğlu, 2016; Orbuch, House, Mero ve Webster, 1996); çocuk sayısı (Callan, 1984; 1987; Demir, 2014; Duran-Bozkurt, 2014; Dursun, 2016; Erden, 2016; Waite ve Lillard, 1991; Pléchaty, Couturier, Cote, Roy, Massicote ve Freeston, 1996) olduğu görülmektedir. Bu değişkenlerin haricinde, evlenme şeklinin de evlilik doyumu üzerinde etkisi olan değişkenlerden biri olduğu gözlenmektedir. Değerlerin bazıları toplumsal ve kültürel değerlere ve toplumdaki bireylerin etkinliklerine atıfta bulunması sebebiyle bireyin kişilik yapısı ile sahip olduğu toplumsal ve kültürel değerler, birbirini tamamlamaktadır (Kurttaş, 2017a). Bu nedenle bireyin evlilikten aldığı doyum üzerinde etkisi olan bireyin yaşam tarzı ve kişilik özellikleri ile toplumsal ve kültürel bir değer olan evlilik ve yine kültürel bir değer olan evlenme şekli arasında bir etkileşimden söz edilebilir. Türk milletinin günümüzdeki yaşam tarzına bakıldığında, en çok gözlenen evlenme şekillerinin görücü usulüyle veya flört ederek evlenme olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, konu ile ilgili yapılmış araştırmalardan da hareketle, görücü usulüyle veya flört ederek evlenme durumunun evlilik doyumu üzerinde etkisi olan temel değişkenlerden biri olduğu söylenebilir. Ancak evlilik doyumunun evlenme şekli değişkenine göre incelendiği araştırmalarda farklı sonuçlar elde edildiği gözlenmektedir. Bazı araştırmalarda evlenme şeklinin evlilik doyumu üzerinde anlamlı düzeyde bir etkisinin olduğu, bir bulgu olarak yer alırken (Cingisiz, 2010; Çağ, 2011; Çelik, 2006; Demir, 2014; Güleç, 2014; Yıldız ve Büyükşahin-Çevik, 2016); bazılarında ise evlenme biçiminin evlilik doyumunu etkilemediği (Anar, 2011; Atçeken, 2014; Curun, 2006; Çağ, 2011; Çınar, 2008; Duran-Bozkurt, 2014; Dursun, 2016) belirlenmiştir. Buradan hareketle, evlilik doyumu üzerinde evlenme biçiminin anlamlı etkisinin olup olmadığı durumunun tam net olmadığı söylenebilir.

Yukarıda sunulan bütün bilgiler, evlenme biçiminin evlilik doyumu üzerindeki etkisini, mevcut araştırmaların sonuçlarından hareketle geniş bir bakış açısıyla incelemeyi gerektirmektedir. Sosyal bilimlerde ve davranış bilimlerinde tek bir araştırmanın yeterli düzeyde kesin yanıtlar verdiği

çok nadir bir durumdur (Glass, 1976) ve bu çok nadir durumlardan biri olan meta-analiz yönteminin bu araştırmada kullanılması, bu çalışmayı önemli hale getiren özelliklerden biridir. Konu ile ilgili araştırmaların bulgularını tek bir noktada birleştirebilmek, evli bireylerin evlilik ilişkisinden aldıkları doyum hakkında yeni araştırmalar planlayan araştırmacılara stratejik olarak yön göstermek ve evlilik ilişkisi konusunda yardım hizmeti sunan uygulayıcılara bu konudaki araştırmalarla ilgili büyük resmi ortaya çıkararak yardımcı olmak için meta-analiz araştırmalarına ihtiyaç vardır. Görücü usulüyle ve flört ederek evlenen bireylerin evlilik doyumunun birbirinden farklı olup olmadığının incelendiği yukarıda adı geçen bazı araştırmalarda birbirinden farklı sonuçlar elde edilmesinin nedenlerinin belirlenmesi amacıyla meta-analiz araştırmalarının yürütülmesi ve evlilik doyumunun daha iyi ve daha fazla anlaşılması için bu bulguların sentezlenmesi gerekliliği vardır. Son yıllarda evlilik doyumunu inceleyen birçok araştırmaların yürütülmüş olması, bu araştırmaların sonuçlarının derlenip örneklem büyüklüklerini de göz önünde bulundurarak çeşitli değişkenlere göre incelenerek ortak bir sonuca ulaşılması ve sentezlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Türkiye’de ilgili alan yazın incelendiğinde evlilik doyumunu evlenme biçimine göre inceleyen bir meta-analiz çalışmasına rastlanmaması, hem bu araştırmaların özgünlüğüne katkı sağlayacak hem de konuyla ilgili farklı değişkenlere ilişkin araştırmalar yürütülmesine yardımcı olacaktır. Bütün bunlara ek olarak, çok zengin bir kültürel alt yapıya sahip olan Türk milletinin (Kaya ve Akpınar, 2017) kültürünü ve yaşam tarzını oluşturan en önemli parçalardan biri olan, Türk kültürüne özgü evlilik ve aile dinamikleri hakkında daha net fikir sahibi olma yolunda bu araştırma yol gösterici niteliktedir. Bu bağlamda bu araştırmaların amacı, evli bireylerin evlilik doyumuna ilişkin algı ve görüşlerinin evlenme biçimine ilişkin etki büyüklüğünün belirlenmesidir. Araştırmada, Türkiye’de yapılan ve evli bireylerin evlilik doyumunun araştırıldığı tezlerin incelenerek evlenme biçimine ilişkin bulguların meta-analiz yöntemi ile sentezlenmesi; bunun sonucunda evlilik doyumunu ile evlenme biçimi arasındaki farkın büyüklüğü ve yönünün ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada kullanılan temel yöntem, bir sistematik sentezleme şekli olan meta-analizdir. Meta-analiz, gerçekleri ortaya çıkarmak amacıyla belirli bir konuda ve birbirinden bağımsız şekilde yapılmış araştırmaların sayısal sonuçlarından yola çıkılarak yapılan istatistiksel yorum ve sentezdir (Cumming, 2012; Petticrew ve Roberts, 2006).

Meta-Analize Dahil Edilecek Çalışmaların Belirlenmesi

Bu araştırmaların verilerini Türkiye’de evlilik doyumunu konusunda hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. Bu çalışmalar, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanından yararlanılarak elde edilmiştir. İlgili tezlere ulaşmak için anahtar sözcükler olarak “evlilik doyumunu” sözcükleri kullanılmıştır. Bu araştırmaları tarama işlemi Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, işlem sonucunda 1993’ten 2017’ye kadar 64 çalışma olduğu tespit edilmiştir. Ancak bunlardan 45 çalışmanın tam metni erişilebilir durumdadır. Bu araştırmada ise bu 45 çalışmadan 13 çalışma meta-analize dahil edilmiştir. Araştırmalar, meta-analize dahil edilirken şu kriterler dikkate alınmıştır:

1. Türkiye’de yürütülmüş olmalı.
2. YÖK Tez Veri Tabanında tam metin olarak ulaşılabilir olmalı.
3. Evlilik doyumunu, cinsiyet açısından incelenmiş olmalı.
4. Çalışmalarda kullanılan evlilik doyumunu ölçmeye yarayan ve alt boyutlara sahip ölçme araçlarından toplam puan elde edilmiş olmalı.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

5. Etki büyüklüklerinin hesaplanabilmesi için örneklem büyüklüğü, ortalama puan ve standart sapma bilgilerine yer verilmeli.

Meta analize dahil edilen çalışmaların seçilme sürecine ilişkin akış diyagramı Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Alanyazın taraması sonucu ulaşılan kaynakların araştırmaya dâhil edilme sürecine ilişkin akış diyagramı

Meta Analize Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri

Araştırmaya 2006-2017 yılları arasında hazırlanmış 13 tez dahil edilmiştir. Örneklem evlenme biçimine göre sınıflandırılacak olursa 814’ü (%28,6) görücü usulü, 2031’i (%71,4) ise tanışarak ve flört yoluyla evlenenler olmak üzere toplam 2845 kişidir.

Çalışmaların Kodlanması

Bu meta-analiz çalışmasında kullanılan etki büyüklüğü çeşidi, alanyazında daha çok Cohen d olarak bilinen Standardize Ortalamalar Farkı (SOF)’dır. SOF’u hesaplamak ve olası moderatör değişkenleri tespit etmek amacıyla her çalışmadan örneklem büyüklüğü, etki büyüklüğünü hesaplamak için p değerleri, ortalama ve standart sapma değerleri elde edilmiştir. Bu çalışmada görücü usulü ve flört yoluyla evlenenlerin kodlaması görücü usulü=1 flört=0 şeklindedir. Pozitif sonuç, evlilik doyumunu açısından görücü usulüyle evlenenler lehine, negatif sonuç ise flört yoluyla evlenenler lehine bir farkı göstermektedir.

Meta-Analitik Süreç

Meta-analize dahil edilen çalışmaların etki büyüklükleri Comprehensive Meta-Analysis (CMA) 2.0 programı kullanılarak hesaplanmıştır. Analiz sürecinde hem sabit etkiler hem de rastgele etkiler modelleri için değerler hesaplanmıştır. Sabit etkiler modeli, araştırmaya dahil edilen çalışmaların hepsinin tamamen aynı etkiyi tahmin etmesi varsayımına dayanır. Çalışma sonuçları arasındaki varyansın birbirleriyle ilişkili verilerden kaynaklandığını savunur. Rastgele etkiler modeli (Borenstein, Hedges, Higgins ve Rothstein, 2009: 63), hem çalışmalar arası hem de çalışma içi varyansı içermektedir. Sabit etkiler modeli varsayımları karşılanmadığında çok yaygın bir şekilde kullanılan bu istatistiksel model, çalışmaların kendi içlerindeki varyansını ve çalışmalar arası

varyansı dikkate alarak bir değerlendirme yapmanın daha doğru olabileceğini öngörmüştür. Sosyal bilimlerde önerilen meta-analiz modeli, rastgele etkiler modelidir (Cumming, 2012). Heterojenliğin belirlenmesinde ise Q ve I² istatistiğinden yararlanılmıştır.

Yayın Yanlılığı

Meta-analiz çalışmalarında önemli olan bir konu, araştırmada incelenecek çalışmalarda yayın yanlılığı olup olmadığının belirlenmesidir. Büyük örneklemler, pozitif ve istatistiksel anlamlılık bulunan çalışmaların yayınlanması eğiliminin negatif ve istatistiksel anlamlılık bulunmayan çalışmalardan daha fazla olması, yayın yanlılığıdır (Borenstein vd, 2009: 277). Yayın yanlılığının belirli bir düzeyin üzerinde olması, hesaplanacak etki büyüklüğünü etkiler ve etki büyüklüğünün, olduğundan daha yüksek bulunmasına sebep olur (Borenstein vd, 2009, 277). Sentez sonucu elde edilecek etki büyüklüğü (bu çalışmada evlenme biçiminin farklılığı), olması gerekenden daha fazla çıkarak sonucun güvenilirliğine şüphe düşürmemesi için araştırmaların sentezlenmesi, konudaki tüm çalışmaları kapsamalıdır. Meta analiz yönteminde bu soruna çözüm bulan yayın yanlılığı testleri sonucu yayın yanlılığının olmadığını ortaya konulması, sentez sonucunu geçerli kılmaktadır. Bu araştırmada meta-analize dahil edilen çalışmalarda yayın yanlılığı olup olmadığını belirleyebilmek için huni grafiği, Orwin'in Güvenli N Sayısı, Egger'in Regresyon Testi ve Duval ve Tweedie'nin Kırp ve Doldur yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular

Evlenme biçimi açısından meta analize dahil edilen araştırmalara ilişkin yayın yanlılığı test sonuçları Tablo'1'de verilmiştir.

Tablo 1: Evlilik Doyumu-Evlenme Biçimi için Yayın Yanlılığı Test Sonuçları

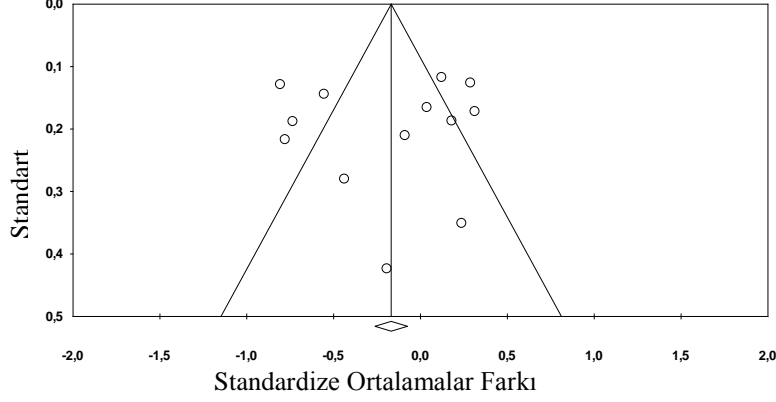
Dahil Edilen Çalışma Sayısı	Orwin Güvenli N Sayısı "Önemsiz" SOF için Gerekli Çalışma Sayısı	Duval ve Tweedie'nin Kırp ve Doldur Yöntemi		Egger Testi
		Kırılan Çalışma	SOF Gözlenen (Doldurulan)	
13	-0,01 SOF için 207	0	-0,17 (-0,17)	p=0,81 (2-tailed)

Tablo 1'e bakıldığında, bu araştırmada evlenme biçimi değişkeni için Orwin'in Güvenli N sayısının 207 olarak hesaplandığı görülmektedir. Yani bu araştırmaya evlenme biçimi için dahil edilen 13 çalışmanın haricinde 207 çalışmaya daha ulaşılabilirse elde edilen etki büyüklüğü 0,01 değerine, yani farksızlık düzeyine inebilecektir. Bu araştırmada elde edilen Orwin'in Güvenli N sayısının, meta analize dahil edilen araştırma sayısının 15 katından fazla olması, yayın yanlılığı olmadığını bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca, dahil edilen 13 çalışma Türkiye'de evlilik doyumu üzerine yönelik yapılmış tüm tezlerden dahil edilme kriterine uygun çalışmaların tamamıdır. Bunların haricinde 207 çalışmaya daha ulaşılması mümkün olmadığından, bu sonuç, bu meta-analizde yayın yanlılığının olmadığını bir diğer göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Evlenme biçimine ilişkin yayın yanlılığına Duval ve Tweedie'nin Kırp ve Doldur yöntemi ile bakıldığında, huni grafiğinin simetrik hale gelebilmesi için eklenmesi gereken çalışma sayısının 0 olduğu, yani huni grafiğinin asimetrik durumunu düzeltmek için araştırmaya başka herhangi bir çalışmanın dahil edilmesine gerek olmadığı belirlenmiştir. Bu durum ise, yayın yanlılığının olmadığını gösteren başka bir durumdur. Evlenme biçimine ilişkin araştırmaya dahil edilen tezlerin yayın yanlılığını incelemek için yapılan Egger'in regresyon testi sonucunda elde edilen p=0.81 (p>.05) değeri, yayın yanlılığının olmadığını gösteresidir.

Turkish Studies

Meta analiz veri setinin görsel bir özeti olarak da değerlendirilen (Cooper, Hedges ve Valentine, 2009) ve evlenme biçimine ilişkin araştırmaya dahil edilen 13 çalışmanın yayın yanlılığı olasılığı Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1: Evlenme Biçimi için Evlilik Doyumu Etki Büyüklüğü Verisi İçeren 13 Çalışmanın Huni Saçılım Grafığı

Grafik 1’de görüldüğü üzere, etki büyüklüğü dikey çizgisinin her iki yanına simetrik olarak ve birleştirilmiş etki büyüklüğüne yakın bir konumda yer almaktadır. Evlenme biçimi değişkenine göre hesaplanan birleştirilmiş etki büyüklüğünü belirlemek için araştırmaya dahil edilen 13 çalışmanın simetrik bir şekilde genellikle üst ve orta bölgede dağılıyor olması yayın yanlılığının olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

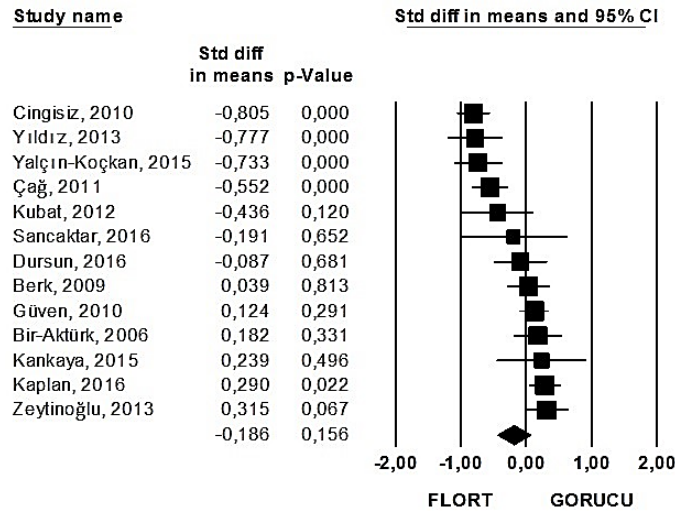
Evlilik doyumuyla ilişkin evlenme biçimi değişkeni etki büyüklükleri, %95 güven aralığına göre alt ve üst sınırları, p değeri ve örneklem sayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Evlilik Doyumuna İlişkin Evlenme Biçimi Etki Büyüklükleri

Çalışma Adı	Etki Büyüklüğü	Alt Sınır	Üst Sınır	P	Örneklem Büyüklüğü		
					Görücü	Flört	Toplam
Cingisiz, 2010	-0,80	-1,06	-0,55	0,00	103	172	275
Yıldız, 2013	-0,78	-1,20	-0,35	0,00	25	175	200
Yalçın-Koçkan, 2015	-0,73	-1,10	-0,36	0,00	38	132	170
Çağ, 2011	-0,55	-0,84	-0,27	0,00	53	552	605
Kubat, 2012	-0,44	-0,99	0,11	0,12	14	150	164
Sancaktar, 2016	-0,19	-1,02	0,64	0,65	77	6	83
Dursun, 2016	-0,09	-0,50	0,33	0,68	32	76	108
Güven, 2010	0,12	-0,11	0,36	0,29	147	142	289
Bir-Aktürk, 2006	0,18	-0,18	0,55	0,33	65	51	116
Kankaya, 2015	0,24	-0,45	0,93	0,50	83	9	92
Kaplan, 2016	0,29	0,04	0,54	0,02	79	306	385
Zeytinoğlu, 2013	0,32	-0,02	0,65	0,07	44	149	193
Rastgele Etkiler	-0,19	-0,44	0,07	0,16	814	2031	2845

Tablo 2'ye göre, 13 çalışmanın evlenme biçimine göre standardize edilmiş etki büyüklükleri 0.32 ile görücü usulü evlenenler lehine değer ile -0.80 flört ederek evlenenler lehine ait değer aralığında değişmektedir. 6 çalışmada istatistiksel açıdan anlamlı farklılık (4'ü $p < .01$ düzeyinde; 2'si $p < .05$ düzeyinde) bulunurken, 7 çalışmada anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. 13 çalışmanın güven aralığı -1.20 ile 0.93 arasında değişmektedir.

Araştırmaya dahil edilen çalışmalara ait ve evlenme biçimine ilişkin veri içeren 13 çalışma, Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2: Evlenme Biçimi Değişkenine Göre Evlilik Doyumu Etki Büyüklükleri Orman Grafiği

Grafik 2 incelendiğinde evlilik doyumunda flört ederek evlenenler lehine bir farkın olabileceği, ancak bu farkın etkisizlik çizgisine çok yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 3'te, etki büyüklüğü dağılımının homojenlik testi ile sabit etkiler modeli ve rastgele etkiler modeline göre yapılan analizlerin sonuçları verilmiştir.

Tablo 3: Evlilik Doyumu-Evlenme Biçimi için Temel Analiz

Model	k	n	Std. Hata	Heterojenlik				Genel Etki Büyüklüğü (Cohen d)	%95 Güven Aralığı	
				Q	df	p	I ²		Alt Sınır	Üst Sınır
Sabit Etkiler			0,05					-0,17	-0,26	-0,08
Rastgele Etkiler	13	2845	0,13	82,73	12	0,00	85,49	-0,19	-0,44	0,07

k=çalışma sayısı, n=örneklem.

Tablo 3 incelendiğinde, evlenme biçimi değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen çalışmaların sabit etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değerinin -0,17, ortalama etki büyüklüğünün standart hatasının 0,05, ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı alt sınırının -0,26 ve üst sınırının -0,08 olarak hesaplandığı görülmektedir. Homojenlik testinde $Q=82.73$ olarak hesaplanmıştır ve $p < .05$ olduğu için etki büyüklüklerinin dağılımına ait homojenliğin yokluk hipotezi reddedilmiştir. Başka bir ifadeyle, etki büyüklükleri dağılımının heterojen bir yapıda olduğu belirlenmiştir. Evlenme biçimi için, sabit etki modeline göre (-0.17) ortalama etki büyüklüğü değeri için I^2 değeri %85 ile yüksek düzeyde heterojenlik gösterdiği için rastgele etkiler modeline göre hesaplanan ortalama etki büyüklüğüne bakılmıştır.

Turkish Studies

Rastgele etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğünün standart hatası 0.13, ortalama etki büyüklüğünün güven aralığı alt sınırı -0.44, üst sınırı 0.07 ve ortalama etki büyüklüğü değeri -0.19 olarak evlilik doyumunun flört ederek evlenenler lehine olduğu yönünde hesaplanmıştır. Ancak bu etki büyüklüğü değeri 0,20'den küçük olduğu için Cohen (1988)'in sınıflandırmasına göre düşük düzeyin altında bir etkiye sahiptir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın amacı evlilik doyumu ile evlenme biçimi arasındaki standardize ortalamalar farkını belirlemektir. Evlenme biçimi değişkeni için 2845 kişilik bir örnekleme oluşturan 13 çalışmaya ait 13 etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Bu 13 çalışmanın 5'inde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunurken 8'inde anlamlı fark bulunamamıştır. İstatistiksel olarak anlamlı fark bulunan bu 5 çalışmanın 4'ünde farkın flört ederek evlenenler lehine, 1'inde görücü usulü evlenenler lehine olduğu bulunmuştur. Yapılan meta-analizde yayın yanlılığı olup olmadığını belirlemek için kullanılan yöntemler olan Orwin'in Güvenli N Sayısı, Egger regresyon testi ve Duval-Tweedie kırp-doldur yöntemlerinin uygulanması sonucu araştırmada yayın yanlılığının olmadığı belirlenmiştir.

Sabit etkiler modeline göre evlilik doyumunun evlenme biçimi değişkeni için flört ederek evlenenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Bu sonuç Cohen (1988)'in sınıflandırmasına göre düşük düzeyde bir sonuçtur. Yapılan homojenlik testleri (Q ve I²) sonucunda çalışmalar arasında yüksek düzeyde (%85,49) heterojenlik bulunduğundan birleştirme işlemi için model rastgele modele çevrilmiştir. Rastgele etkiler modelinde birleştirme işlemi sonucu flört ederek evlenenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir etki büyüklüğü bulunmuştur. Bu sonuç da Cohen (1988) ve sınıflandırmasına göre düşük düzeyde bir sonuçtur. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde evlilik doyumunun evlenme şekli açısından flört ederek evlenenler lehine fark olduğu ancak bu farkın, önemli sayılmayabilecek bir düzeyde olduğu söylenebilir.

Türkiye'de evlilik doyumunun evlenme biçimine göre farklılaşp farklılaşmadığını inceleyen bir meta analiz çalışmasına rastlanmamakla birlikte bu araştırmanın sonucunu destekleyen bireysel çalışmalar mevcuttur (Berk, 2009; Bir-Aktürk, 2006; Dursun, 2016; Güven, 2010; Kubat, 2012; Sancaktar, 2016). Öte yandan görücü usulü evlenenlerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu (Kaplan, 2016) bulgusuna ulaşan çalışmalar olduğu gibi evlilik doyumunun flört ederek evlenenlerde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşan çalışmalar (Cingisiz, 2010; Yıldız, 2013; Yalçın-Koçkan, 2015; Çağ, 2011) da mevcuttur.

Kişilerin evlenecekleri eş kendilerinin seçmesi ya da istediği kişi ile evlenmesi ve flört aşamasında onu tanıma fırsatı bulması, evlilik ilişkisinde yaşadığı doyumun daha yüksek olmasına neden olabilir. Bu durum ise evlilik doyumunun flört ederek evlenenler lehine çıkmasının bir sebebi olabilir. Özgüven'e (2000) göre evlilikte isabetli bir eş seçimi yapmak için çiftlerin birbirini iyi bir şekilde tanıyabilmesi, bunun için de evlilik öncesi bir arkadaşlık süresi gerekir. Bu arkadaşlık süresinde çiftler, birbirlerine uygunluğunu ve birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılama yönünden yeterliğini inceler; bunun sonucunda da arkadaşlığı sonlandırma, sürdürme veya evlilik kararı verme olasılığı bulunduğu için flört dönemi, önemli bir aşamadır. Hortaçsu'ya (1991) göre görücü usulüyle evlenenlerde eşe yönelik daha fazla güvensiz bağlanma görüldüğü, bu bireylerin duygusal ilişki düzeyinin daha düşük olduğunu ve ailede daha fazla problem yaşadıklarını belirtmiştir. Ancak Demir ve Durmuş (2015) tarafından 30 yıldan fazla bir süredir evli olan çiftler üzerinde yapılan bir araştırmada çiftler, ailede yaşadıklarını belirttikleri problemleri birçok yolla çözebildiklerini ve evliliklerinin uzun sürmesinin birçok sebebi olduğunu belirtmişlerdir. Başka bir ifadeyle, Türkiye'de belli bir yaş grubu üzerindeki bireylerde görücü usulü evliliğin daha yaygın olduğu göz önüne alınacak olursa, görücü usulüyle evlenen bireylerin evlilik kalitesinin iyi düzeyde olduğu

saptamışlardır. Literatürde bu şekilde farklı görüşlerin varlığı, evlilik doyumunda evlenme biçimi açısından önemli düzeyde bir fark olmadığını destekler niteliktedir.

Öneriler

Bu araştırmanın bir sınırlılığı, sadece Türkiye’de yapılan tezlerin meta-analize dahil edilmiş olmasıdır. Dünyada genelinde bu konuda yapılmış araştırmalara odaklanılarak benzer bir çalışma yapılabilir ve karşılaştırma fırsatı sağlanabilir. Araştırmanın ikinci bir sınırlılığı ise, moderatör analizi yapılmamasıdır. Araştırmalarla ilgili aracı değişkenler de eklenerek moderatör analizinin yapıldığı benzer bir meta analiz çalışması yapılabilir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, ilerde evlilik doyumuna üzerine yapılacak araştırmalarda evlenme biçimi değişkenleri yerine başka değişkenlere öncelik tanınabilir. Bunun yanında, ilerleyen yıllarda bu meta-analiz çalışması, yeni çalışma bulguları eklenmek koşuluyla tekrarlanarak evlilik doyumunu üzerinde evlenme biçiminin etkisi takip edilerek etki büyüklüğünün artması veya azalması konusunda karşılaştırma yapılabilir ve sonuçları tartışılabilir. Bu araştırmada evlilik doyumunu, evlenme biçimi açısından incelenmiştir. Evlilik süresi, evlenme yaşı, çocuk sayısı gibi aile ile ilgili bağımsız değişkenlerin de evlilik doyumuna etkisi, ilerde yapılacak araştırmalarda incelenebilir. Bu çalışmanın bulgularını desteklemek ve genişletmek amacıyla sadece görücü usulüyle evlenenler veya sadece flört ederek evlenenler üzerinde konuyla ilgili nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir. Evli bireylerle çalışan psikolojik danışmanlar ve aile terapistleri, bu araştırmada elde edilen sonuçları dikkate alarak evlilik doyumunu üzerinde çalışırken danışanların evlenme biçimi yerine diğer özelliklerine yer vermesi etkili olabilir.

KAYNAKÇA

*Yıldız imi ile işaretlenmiş çalışmalar meta-analize dâhil edilen çalışmalardır.

Anar, B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumunu ve iş doyumunu ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Atçeken, M. (2014). *Dindarlık, evlilik doyumunu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

*Berk, M. (2009). *Evli öğretmenlerin yüklenme tarzları ve evlilik doyum algılarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

*Bir-Aktürk, E. (2006). *Marital satisfaction in Turkish remarried families: comparison among marital status, effect of stepchildren, and contributing factors*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bollman, S., Schumm; W., Jurich, A. & Yoon, G. (1997). Predicting marital satisfaction from ideal and actual maternal roles. *Psychological Reports*, 80, 99-106. doi: 10.2466/pr0.1997.80.1.99.

Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. First Edition. West Sussex-UK: John Wiley & Sons Ltd.

Callan, V. J. (1984). Childless and marital adjustment. *Australian Journal of Sex, Marriage and Family*, 5(4), 210-214.

- Callan, V. J. (1987). The personal and marital adjustment of mothers and of voluntarily and involuntarily childless wives. *Journal of Marriage and Family*, 49(4), 847-856. doi:10.2307/351978.
- *Cingisiz, N. (2010). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Second edition. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Cooper, H., Hedges, L. V. & Valentine, J. C. (2009). *The handbook of research synthesis and meta-analysis*. Second Edition. New York: Russell Sage Publication.
- Cox, F. D. (2006). *Human intimacy: Marriage, the family, and its meaning*. Belmont CA: Thomson Learning, Inc.
- Cumming, G. (2012). *Understanding the new statistics: Effect sizes, confidence intervals, and meta-analysis*. First Edition. New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çelik, C. K. (2006). *Eğitim yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, E. (2014). *Farklı denetim odağına sahip evli bireylerin evlilik doyumununun incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Demir, Y. ve Durmuş, E. (2015). Uzun evlilikler: Bir yastıkta kırk yıl. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 636-645.
- Duran-Bozkurt, E. (2014). *Evli ve çalışan bireylerin tükenmişlik düzeyleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- *Dursun, S. (2016). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimlerinin ve evlilik doyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erden, A. D. (2016). *Kendini izleme tarzı, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve algılanan eş davranışlarının evlilik doyumu üzerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, 24(3-4): 209-221. doi:10.1007/BF00288892.

- Glass, G. V. (1976). Primary, secondary, and meta-analysis of research. *Educational Researcher*, 5(10), 3-8.
- Greeff, A. P. & Malherbe, H. L. (2001). Intimacy and Marital Satisfaction in Spouses. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 27(3), 247-257. doi:10.1080/009262301750257100.
- Güleç, S. (2014). *Evlilik memnuniyetini yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Güven, N. ve Aydemir-Sevim, S. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- *Güven, T. (2010). *Eşler arası şiddete yönelik nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Horçatsu, N. (1991). *İnsan İlişkileri*. Birinci Baskı. Ankara: İmge Yayınları.
- Jose, O. & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(1), 73-85. doi:10.1080/00926230600998573.
- Juni, S. & W. Grimm, D. (1994). Marital satisfaction as a function of dyadic gender-role constellations. *The American Journal of Family Therapy*, 22(2), 106-112. doi:10.1080/01926189408251304.
- *Kankaya, D. (2015). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve cinsel yaşantılar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Kaplan, K. (2016). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların, evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluş durumuna etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1075-1092. doi: 10.1037/0022-3514.72.5.1075.
- Kaya, F. ve Akpınar, E. (2017). Kutadgu Bilig'de Türk yemek adabı ve kültürü. *Turkish Studies–International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(21), 335–348. doi:10.7827/TurkishStudies.12094.
- Kervancıoğlu, H. (2016). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordama gücü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- *Kubat, D. E. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumunu ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurdaş, E. M. (2017a). Değerlerin kaynağı ve anlamlandırılması. *Turkish Studies–International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(21), 349-366. doi:10.7827/TurkishStudies.12411.
- Kurdaş, E. M. (2017b). Toplumsal değişme bağlamında gençlik sorunları. *Turkish Studies–International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(25), 513-534. doi:10.7827/TurkishStudies.12412.

- Levenson, R. W., Carstensen, L. L., & Gottman, J. M. (1993). Long-term marriage: Age, gender, and satisfaction. *Psychology and Aging*, 8(2), 301-313. doi: 10.1037/0882-7974.8.2.301.
- Levinger, G. & Huston, T. L. (1990). The social psychology of marriage. F. D. Fincham, T. N. Bradbury, (Edt.), *The Psychology of Marriage: Basic Issues and Applications*, ss. 19-25. New York: The Guilford Press.
- Litzinger S. & Gordon K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31, 409-424. doi:10.1080/00926230591006719.
- Morokoff, P.J. ve Gilliland, R. (1993). Stress, sexual functioning and marital satisfaction. *Journal of Sex Research*, 30(1), 43-53.
- Orbuch, T. L., House, J. S., Mero, R. P., & Webster, P. S. (1996). Marital quality over the life course. *Social Psychology Quarterly*, 59(2), 162-171.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Birinci Baskı. Ankara: PDREM Yayınları.
- Pamuk, M. & Durmuş, E. (2015). Investigation of burnout in marriage. *Journal of Human Sciences*, 12(1), 162-177. doi:10.14687/ijhs.v12i1.3002.
- Panganiban, A. V. (2007). *The rings of a happy marriage*. Philippine Daily Inquirer, p. A13, September.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. First Edition. MA-USA: Blackwell Publishers Ltd.
- Pléchaty, M., Couturier, S., Côté, M., Roy, M.-A., Massicotte, J., & Freeston, M. H. (1996). Dimensional analysis of past and present satisfaction in relation to present marital satisfaction. *Psychological Reports*, 78(2), 657-658. doi: 10.2466/pr0.1996.78.2.657.
- *Sancaktar, N. (2016). *Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumunu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sokolski, D. M. & Hendrick, S. S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26(1), 39-49.
- Trudel G. (2002). Sexuality and marital life: Results of a survey. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(3), 229-249.
- Villa, M. B., & Del Prette, Z. A. P. (2013). Marital satisfaction: The role of husband's and wife's social skills. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(56), 379-387. doi: 10.1590/1982-43272356201312.
- Waite, L. J. & Lillard, L. A. (1991). Children and marital disruption. *The American Journal of Sociology*, 96(4), 930-953. doi:10.1086/229613.
- *Yalçın-Koçkan, S. (2015). *Evli çiftlerde otomatik düşüncelerin ve bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumuna etkisinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

-
- Yıldız, M. A. ve Büyükşahin-Çevik, G. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 227-242. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3417.
- Youn, G. (2009). Marital and sexual conflicts in elderly korean people. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 35(3), 220-238. doi: 10.1080/00926230802716369.
- *Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zhang, Z. & Hayward, M. D. (2006). Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657. doi:10.1111/j.1741-3737.2006.00280.x.